

**Országgyűlési képviselők pártkötődése és társadalmi
hátttere a dualizmuskori
Debrecenben, Nagyváradon és Szatmárnémetiben**

Szendrei Ákos

A MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG
XIV. VÁNDORGYŰLÉSE
Regionális folyamatok a Partiumban

Nagyvárad, 2016. szeptember 15–16.

Az előadás célja a Debrecenben, Nagyváradon és Szatmárnémetiben 1865 és 1918 között megválasztott országgyűlési képviselők pártállásának és társadalmi hététerének a vizsgálata.

Igaz-e, hogy Debrecen ellenzéki, Nagyvárad és Szatmárnémeti pedig kormánypárti városok voltak?

Az adott választókerület társadalmi helyzete letükröződik-e a megválasztott képviselők társadalmi viszonyaiban? Tehát, a polgárok inkább polgárokat választanak saját képviselőjüknek?

	Nagyvárad	Debrecen	Szatmár- németi	Kolozs- vár	Miskolc	Maros- vásárhely	Brassó	Nagysze- ben
1869	28698	46111	18353	26628	21535	13018	27766	18988
1880	31324	51122	19708	30363	24319	13192	29584	19446
1890	38557	56940	20736	35855	30408	14575	30739	21465
1900	47018	72351	26178	46670	40833	17515	34511	26077
1910	61034	90153	34892	58481	49182	23728	38999	29599

Debrecen, Nagyvárad, Szatmárnémeti és néhány két országgyűlési képviselői mandátummal rendelkező város népességének változása 1869 és 1910 között

Székhely	Választók száma (1872)	Polgári tevékenység alapján választójogosultak% (1872)	Települések, településrészek
Debrecen, 1.ker.	1452	19	A Péterfia és Csapó utcák által határolt városrész
Debrecen 2.ker.	1218	22	A Hatvan és Piac utcák által határolt városrész
Debrecen 3.ker.	1448	17	A Cegléd és Varga utcák által határolt városrész
Nagyvárad	1079	68	Ujváros és Olaszi, majd 1875 után Velence és Váralja is
Szatmárnémeti	1482	25	a város egésze

	1865	1869	1872	1875	1878	1881	1884	1887	1892	1896	1901	1905	1906	1910
Debrecen 1	■	■	■	□	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Debrecen 2	■	■	■	□	■	□	□	□	□	□	■	■	■	■
Debrecen 3	■	■	■	□	□	■	□	□	□	□	□	■	■	□
Nagyvárad	■	■	■	□	□	□	□	□	□	□	■	□	■	□
Szatmárnémeti	□	■	■	□	□	□	□	□	■	□	□	■	■	■

A vizsgát választókerületek egyszerűsített (kormánypárt/ellenzék) pártpreferenciái

1865–1918

Választókerület, Kormánypárt/ ellenzék, párt, előfordulás	Státusz % (10+24+51)	Helyi kö- tődés (49)	felsőfokú végzettség (88)	jogász (40)	birtokos (13)	humán értelm. (31)	tőkés, gyáros (10)	tanár (17)	mérnök (3)	közgazd. (2)	hivatal- nok (48)	katona- tiszt (2)	lelkész, pap (3)
Debrecen, 1. 1/16 (SzP:1, HP:1, BP: 2, FP: 13)	0+70+30 (0+70+30)	41 (30)	77 (100)	11 (20)	23 (0)	88 (80)	0	0	0	0	47 (70)	0	6 (10)
Debrecen, 2. 8/8 (SzP: 8, HP: 1, BP: 2, FP:4, JFP: 1)	13+37+50 (21+0+79)	81 (80)	87 (80)	81 (80)	12 (22)	50 (70)	0	0	0	0	19 (30)	0	0
Debrecen, 3. 10/6 (SzP: 9, NMP: 1, HP: 1, BP: 2, FP: 2, UP: 1)	6+34+60 (12+0+88)	81 (67)	100	69 (66)	0	56 (78)	19 (22)	25 (33)	6 (11)	19 (33)	31 (11)	6 (0)	0
Debrecen (1., 2., 3.) HP: 3, SzP: 18, BP: 6, FP: 19, JFP: 1, UP: 1, EFP: 1	6+46+48 (10+24+66)	67 (59)	88 (93)	54 (56)	12 (7)	65 (76)	6 (7)	8 (11)	2 (4)	6 (11)	10 (4)	2 (0)	2 (3)
Nagyvárad 9/7 (SzP 8, NMP 1, HP 1, BP 4, FP 2)	0+81+19 (0+63+37)	93 (87)	68 (50)	62 (37)	31 (50)	44 (75)	0	0	0	6 (12)	44 (25)	0	0
Szatmárnémeti 9/6 (DP: 2, SzP: 7, 48P: 2, FUP: 1, FP: 2, FJP: 1)	0+27+73 (0+13+87)	80 (63)	93 (100)	87 (88)	13 (13)	0	13 (25)	0	7 (13)	0	93 (88)	0	0

Debrecen, Nagyvárad és Szatmárnémeti dualizmuskori képviselőinek társadalmi háttere

Konklúzió:

A városok képviselőválasztási eredményeit áttekintve megállapíthatjuk, hogy abból egyik esetben sem vonható le olyan következtetés, amely szerint konkrétan kormányzathoz vagy ellenzékhez kötődő településekkel volna dolgunk. Mindhárom város esetében meglehetősen vegyes a kép. A korszak első 3 és utolsó 4 választása főleg ellenzéki, a köztes választások pedig inkább kormánypárti sikereket hoztak. Ettől az általános tendenciától eltérnek azonban Debrecen 1. kerületének választási eredményei, amelyek alapján ott egy domináns ellenzéki fölényt állapíthatunk meg.

A képviselők és a választók társadalmi jellemzői között összefüggést a vizsgált városokban nem tapasztaltunk. A legkevésbé polgárosult kerület Debrecen 3. választókerülete a legképzettebb és leginkább polgári jellemzővel rendelkező képviselőket küldte a törvényhozásba, míg a leginkább polgárosult Nagyváradon a legkevésbé képzett képviselőket választották meg. A társadalmi összefüggések helyett inkább a politikai hatékonyság érvényesült.

Köszönöm a figyelmet!